

Karma Savaş Teorisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı *Hybrid War Theory and Russian-Ukrainian Conflicts*

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL*
Dr. Şafak OĞUZ**

Özet

2014 yılında başlayan Rusya–Ukrayna Savaşı ve Rusya'nın Batılı devletler ve uluslararası örgütler tarafından karma savaş olarak adlandırılan askeri faaliyetleri; teorisyenler tarafından düşük yoğunluklu çatışma, dördüncü nesil, birleşik savaş gibi kavramlarla tanımlanmaya çalışılan Soğuk Savaş sonrası çatışmaların niteliğine yönelik tartışmaları tekrar başlatmıştır. Çalışma bu bilgiler ışığında karma savaşın yeni bir savaş türü olup olmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Öncelikle Soğuk Savaş sonrası döneme odaklanarak karma savaş teorisinin gelişimini ortaya koymaktadır. Daha sonra Rusya'nın Ukrayna Savaşı dönemindeki askeri faaliyetlerini karma savaş teorisi çerçevesinde incelemektedir. Çalışmada Soğuk Savaş sonrası dönem çatışmalarının tanımlayan diğer teoriler gibi karma savaşın da yeni bir savaş biçimi olmadığı ve Rusya'nın askeri faaliyetlerinin savaş tarihi için devrimsel nitelikte bir yenilik kazandırmadığını ileri sürmektedir.

Anahtar kelimeler: Karma Savaş, Rusya-Ukrayna savaşı, Kırım, savaş, gayri nizami harp.

Abstract

The Russian-Ukrainian conflicts started in 2014 and Russian military activities, called hybrid warfare by the western states and international organizations, reopened the debate on the characteristics of Post-Cold War conflicts, which scholars have used the terms such as “low intensity warfare”, “fourth generation warfare” or “compound warfare”. This paper aims to assess if hybrid

*Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ANKASAM Başkanı, mserol@gmail.com.

**Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Güvenlik Uzmanı, safakoguz76@yahoo.com.tr.

warfare constitutes a new form of warfare. It first describes the evolution of hybrid warfare theory mainly focusing on the post-Cold War era. It then basically examines Russian military activities during the 2014 Russian-Ukrainian conflicts within the framework of hybrid warfare theory. It will be argued that hybrid warfare, like the other theories that describe post-Cold War conflicts, does not constitute a new form of warfare and Russian military activities in Ukraine did not provide a breakthrough in warfare history.

Keywords: *Hybrid Warfare, Russian-Ukrainian conflicts, crimea, war, irregular warfare.*

Savaşların tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanoğlu arasındaki güç, iktidar ve çıkar mücadelesi ilk insandan beri yaşanmış ve tarih savaşlar temelinde yazılmıştır. Savaş olgusu o zamandan bu zamana değişmemiş sadece savaşların boyutları, çapı, yöntemleri ve kullanılan silahlar zaman içerisinde çok büyük değişim göstermiştir. Bundan dolayıdır ki günümüzde bile hala Sun Tzu yada Clausewitz'in eserleri savaşlar konusunda başucu kitapları olma özelliğini devam ettirmektedir.

Soğuk Savaş döneminde doğrudan karşı karşıya gelmek istemeyen ABD ve eski Sovyetler Birliği güç mücadelelerini üçüncü ülkeler üzerinden yapmış ve olası bir dünya savaşına gidecek süreç bu şekilde engellenmiştir. Dünya genelinde yaşanan birçok savaş ya da iç çatışma daha çok Soğuk Savaşın taraflarının üstü örtülü mücadelesi şeklinde geçmiş ve krizler ABD ve eski Sovyetler Birliği arasındaki mücadelenin yansıması olmuştur.

Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanan savaşlar ve çatışmalar ise teorisyenler tarafından farklı kavramlar kullanılarak tanımlanmaya çalışılmış ancak bu konuda tam bir fikir birliği sağlanamamıştır. Asimetrik savaş, vekalet savaşları, dördüncü nesil savaş gibi kavramlar ile bu boşluk giderilmeye çalışılmıştır.

2014 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı ve özellikle de Rusya'nın savaşın hemen başında uyguladığı askeri taktikler karma savaş kavramını bu tartışmaların odağına oturtmuştur. 2008 Bükreş Zirvesi'nden beri NATO'ya üyeliği gündemde olan Ukrayna'da sokak gösterileri sonucu 2014 yılında Rusya yanlısı Viktor Yanukoviç'in iktidardan uzaklaştırılması Gürcistan ve Ukrayna'nın ittifaka üyeliğini bir anlamda kırmızı çizgi ilan eden Rusya'yı alarma geçirmiş ve Rusya alışlagelmiş askeri taktiklere ilave yöntemler uygulayarak hem Kırım'ı işgal ve ilhak etmiş hem de Ukrayna'nın doğusunda yeni bir "dondurulmuş çatışma" bölgesi yaratmıştır.

Rusya'nın sürpriz askeri taktiklerini şaşkınlıkla izleyen ve anlamlandırmaya çalışan Batılı devletler ve uluslararası örgütler, özellikle de NATO, bu askeri

faaliyetleri “karma savaş” olarak adlandırmış ve karma savaş kavramı uluslararası kamuoyunda en çok tartışılan konulardan birisi haline gelmiştir. Süreç öyle hızlı ilerlemiştir ki o döneme kadar oluşturulan karma savaş teorisi ile Rusya’nın faaliyetlerinin uyumu çok detaylı incelenmeden bu tabir kullanılmıştır. Nitekim bu dönemden sonra kullanılan karma savaş tanımlarında tam bir görüş birliği oluşmadığı görülmüştür.

Karma Savaş Teorisi

Soğuk Savaş sonrası dönemde meydana gelen çatışmaları ve yeni askeri taktikleri nitelendirmek konusunda teorisyenler tarafından farklı kavramlar geliştirilmiştir. Boot’un vurguladığı gibi ulus devletlerin oluşumundan Soğuk Savaş sonuna kadar geçen dönemde konvansiyonel savaşlar esas savaş biçimi olarak karşımıza çıkmışken, Soğuk Savaş sonrası dönemde iki kutuplu yapının ortadan kalkmasıyla savaş nitelikleri önemli bir değişim göstermiştir (100). Bu dönemde birleşik savaş, dördüncü nesil savaş, vekâlet savaşları ya da düşük yoğunluklu çatışma gibi kavramlar yeni dönem çatışma ve savaşları nitelendirmek için kullanılan kavramlar ve oluşturulan teorilerin başında gelmektedir. “Hibrit savaş”, “melez savaş” ya da “birleşik savaş” olarak da adlandırılan karma savaş kavramı da aynı şekilde son dönemde meydana gelen savaş ve çatışmaları tanımlamak için kullanılan kavramlardan bir tanesi olmuştur.

“Karma savaş” kavramını ilk defa “klasik harp ile özel harp faaliyetlerinin kesişimi” olarak tanımlayan Robert G. Walker kullanmıştır (5). Walker, karma savaşın hem özel harp hem de konvansiyonel harp özellikleri taşıdığını ve her iki alandaki operatif ve taktik seviyedeki faaliyetlerin birbiri ile ilişkisi açısından çok büyük bir esneklik gerektirdiğini ifade etmiştir. Walker diğer yandan karma savaş kavramının yeni bir savaş türü olmadığını altını çizmiştir (5).

Ancak karma savaş teorisi esas olarak Frank G. Hoffman ile özdeşleşmiştir. Karma savaşın isim babasının Robert G. Walker olduğunun altını çizen Hoffman, karma savaşın konvansiyonel ve gayri nizami harp taktikleri, terörist faaliyetler ve suç eylemleri dâhil savaşın birçok farklı türlerini içerdiğini öne sürmektedir (Hoffman 2007: 9). Ayrıca karma savaşta aynı muharebe sahasında düzenli ve düzensiz birlikler arasındaki çizginin ortadan kalktığını ve bu unsurların tek bir güç halinde faaliyet gösterdiğini ifade etmektedir (Hoffman 2009: 37). Hoffman’ın tanımındaki unsurlar Amerikan Kara Kuvvetlerinin 2011 tarihli Sahra Talimnamesi’nde de ifade edilmiştir. Talimnamede daha önce sadece devletlerin sahip olduğu kabiliyetlere sahip olan konvansiyonel ve gayri nizami unsurlar, teröristler ve suç örgütleri karma tehdit olarak ifade edilirken

bunların bir bölümünün veya tamamının aynı anda kullanılması ise karma savaş tehdidi olarak tanımlanmıştır (Unified Land Operations 4).

Diğer yandan İsrail Silahlı Kuvvetleri ile Hizbullah güçleri arasında yaşanan 2006 Lübnan Savaşı birçok kesim tarafından karma savaşa örnek bir mücadele olarak gösterilmektedir. David Johnson Hizbullah'ın İsrail'e karşı düşük ve yüksek yoğunluklu olarak yaptığı mücadelenin karma savaşa iyi bir örnek teşkil ettiğini öne sürerken (3), Hoffman 2006 Lübnan savaşının modern karma savaşın en belirgin örneği olduğunu belirtmektedir (Hoffman 2009: 35). Nitekim bu savaş İsrail Silahlı Kuvvetlerinin yapısında ve stratejilerinde önemli değişikliklere yol açmış ve İsrail Silahlı Kuvvetlerinde gayri nizami harp yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar önemli ölçüde artırılmıştır (Murray and Mansoor 2012: 8).

Soğuk Savaş sonrası dönemde karma savaşın yeni bir savaş biçimi olduğunu vurgulayan akademisyenlerden birisi olan Rob de Wijk 21. yüzyılın başında modern savaşları anlamanın en iyi konseptinin karma savaş olduğunu iddia etmekte ve karma savaşta büyük çaplı düzenli savaşlar ile küçük çaplı gayri nizami savaşlar arasındaki ayrımın kaybolduğunu ifade etmektedir (358). Mary Kaldor ise karma savaşın alışlagelmiş iç savaş ya da ülkeler arası yapılan düzenli savaşlardan farklı olduğunu belirterek yeni bir savaş türü olduğunu öne sürmektedir (1). Renz ve Smith ise askeri strateji düşünce tarihi göz önüne alındığında, diğer bir çok konsept içerisinde modern savaşları kazanma formülünü ancak karma savaşın sağladığını iddia etmektedir.

Rusya'nın Ukrayna'daki askeri faaliyetlerini ve özellikle de Kırım'ın işgal ve ilhak sürecini karma savaş olarak adlandıran NATO, 4-5 Eylül 2014 tarihinde toplanan Galler Zirvesinde karma savaş "çok farklı şekillerde açık ve örtülü askeri, paramiliter ve sivil tedbirlerin etkili ve entegre edilmiş bir şekilde uygulanmış hali" olarak nitelendirirken, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg "siber savaş yada bilgi savaş gibi konvansiyonel olmayan savaş yöntemlerinin gücünü örtülü askeri operasyonlarla birleştiren savaş" olarak tanımlamıştır (Grobe). Karma Savaşı ittifakın karşı karşıya kaldığı en önemli tehditlerden birisi olarak nitelendiren ittifak 1-2 Aralık 2015 tarihinde "Karma Savaşla Mücadele Stratejisi" belgesini onaylayarak karma savaş yeni bir savaş türü olarak kabul eden ve resmi olarak onaylayan uluslararası örgütlerin başında gelmiştir.

AB ise resmi dokümanlarında karma savaş "bir devletin başka bir devlete ya da devlet olmayan aktöre karşı silahlı kuvvetlerini ekonomik, politik ya da diplomatik gibi farklı askeri olmayan yöntemlerle birlikte kullanılması" olarak ifade etmiştir (Pawlak 2017: 2). AB Aralık 2016'da onaylanan Avrupa Savunma Eylem Planında karma tehdit ile mücadeleye yönelik yeteneklerin artırılmasını

yönelik yol haritasını kabul etmiştir. Karma savaş tehdidi ile mücadele de NATO ile ortaklık süreci başlatan Birlik, NATO'nun 8-9 Temmuz 2016 tarihinde yapılan Varşova Zirvesinde NATO-AB Ortak Deklarasyonunda karma savaş tehdidi ile mücadeleye yönelik ittifak ile ortak stratejisini otaya koymuştur.

Savaşın ilk dönemlerinde karma savaş tehdidi konusunda etkili çalışmalar yapan ve NATO'da alınan tedbirler konusunda öncülük eden ülkelerden birisi olan İngiltere Hükümeti tarafından hazırlanan 2015 yılı "Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi Stratejik Savunma ve Güvenlik Gözden Geçirme" dokümanında karma savaş, "ekonomik baskı, vekâlet sistemi, propaganda, terörizm ve suç eylemleri gibi askeri olmayan yöntemlerle halk ayaklanması ile askeri faaliyetler arasındaki farkı kaybolmasına yol açacak eylemler" olarak tanımlanmıştır.

Diğer yandan bir grup akademisyen karma savaşın çok eski dönemlerden beri kullanılan savaş taktikleri içerdiğini ya da karma savaşın aslında diğer savaşlardan çok büyük farklılıklar göstermediğini öne sürmektedir. Bu grup aslında alışlagelmemiş askeri taktiklerin tarihin ilk devirlerinden beri meydana gelen savaşlarda kullanıldığını iddia etmektedirler. Mesela Peter R. Mansoor karma savaşın yeni olmadığını ve tarihin eski devirlerinden beri şaşırtma ve aldatmaya yönelik askeri taktiklerin kullanıldığını öne sürmektedir. Mansoor ayrıca son dönemde çok kullanılan bir kelime olsa da karma savaşın aslında M.Ö. beşinci yüzyıldaki Peloponez savaşına kadar dayandığını öne sürmektedir (4).

Karma savaşın yeni bir savaş türü olmadığını savunanlar aslında savaşın tek bir olgu olduğunu ve sadece içeriğinin zaman ve şartlara göre değişiklik gösterdiğini ifade etmektedirler. Mesela Damien Van Puyvelde modern ya da eski, karma ya da değil, savaşların daima karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve tek bir sığata indirgenemeyeceğini ifade etmekte ve karma savaşın yeni bir savaş türü olduğunu reddetmektedir. Kober ise savaş alanındaki teknolojik ya da taktiksel değişimlerin tarihin her devrine yaşandığına dikkat çekmekte ve bu değişimlerin radikal bir dönüşüm olarak görülmemesi gerektiğini iddia etmektedir (7).

Resmi askeri dokümanlara bakıldığında da karma savaş konusunda temel bir anlayış ya da fikir birliği olmadığı ve karma savaşa ilişkin tanımların tüm resmi dokümanlarda kabul görmediği dikkat çekmektedir. Mesela ABD'nin Kara Kuvvetlerinin en temel talimnamesinde ABD Silahlı Kuvvetlerinin resmi olarak sadece konvansiyonel ve gayri nizami harp olarak iki savaş türünü benimsediği ve savaşacak birliğin imkân ve kabiliyetine bağlı olarak benimseyeceği ve

uygulayacağı stratejiye göre farklı kombinasyonlarda bu iki savaş türüne başvurabileceği ifade edilmektedir (JP-1 2013).

Burada dikkat çekilmesi gereken diğer bir nokta Hoffman'ın tanımında yer alan terörist gruplar ve organize suç örgütleri aktörlerinin birçok resmi dokümanda gayri nizami harp unsurları içerisinde tanımlanmış olmasıdır. Mesela ABD'nin gayri nizami Harp harekâtını anlatan askeri talimnamesinde terör örgütleri ve organize suç örgütleri gayri nizami harp unsurlarının parçası olarak tanımlanmıştır (Irregular Warfare 14). Murray ve Mansoor bu esaslara bağlı kalarak karma savaşın, konvansiyonel birlikler ve gayri nizami harp unsurları (gerilla, isyancılar ve teröristler), tarafından yapılan ve ortak bir politik amaç güden eylemler olarak tanımlamaktadır (3).

Oğuz ise Amerikan askeri talimnamelerindeki resmi tanımları baz alarak yaptığı analizde, Rusya'nın Ukrayna Savaşı ve özellikle de Kırım'ı işgali esnasında uyguladığı askeri taktiklerin sadece bu savaşa has olmadığını, savaş taktikleri açısından devrimsel değişimlere yol açmadığını ve savaş stratejilerinin temel özelliklerini değiştirmedigine vurgu yaparak Rusya'nın sadece farklı konvansiyonel ve gayri nizami savaş taktikleri uyguladığını ifade etmektedir (537). Kofman ve Rojanski de Oğuz'u desteklemekte ve "hibrit kavramının sadece konvansiyonel, gayri nizami, politik ya da bilgi harbi gibi daha önceden tanımlanmış savaş türlerinin bir kombinasyonunu ifade ettiğini ve hibrit kavramını kullananların bile bu farklı savaş türlerinin kombinasyonunun yeni bir şey olmadığını hatta savaş tarihi kadar eski olduğunu kabul etmeleri gerektiğini" ifade etmektedirler.

Nitekim bu kafa karışıklığı Rusya'nın Kırım'ı işgal döneminde de su yüzüne çıkmış ve karma savaş konusundaki tanım karmaşıklığında kendini göstermiştir. Mesela ABD tarafından hazırlanan bir raporda ABD Savunma Bakanlığının karma savaş resmi olarak tanımlamadığını ve karma savaş yeni bir savaş türü olarak görmediği için böyle bir niyeti olmadığı ifade edilmiştir (Hybrid Warfare: Briefing 14). Diğer yandan bu dönemde NATO'nun en yüksek rütbeli askeri yetkilisi ABD'li Orgeneral Philip M. Breedlove karma savaş yerine "konvansiyonel olmayan savaş" terimini kullanmayı tercih ettiğini ifade etmiştir (Die Zeit).

Sonuç olarak karma savaşın yeni bir savaş türü olup olmadığı, klasik savaş türlerinden nasıl farklılıklar gösterdiği ya da karma savaşın neleri içerdiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. 2006 Lübnan Savaşı ya da 2014 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşında Rusya'nın uyguladığı askeri faaliyetlerde olduğu gibi, karma savaş olarak nitelendirilen savaşların niteliklerinin farklılık göstermesi de karma savaş teorisinin gelişmesinde engel

teşkil etmektedir. Erol ve Oğuz'un da belirttiği gibi karma savaş kavramı her ne kadar son dönemde batılı devletler arasından en çok tartışılan konulardan birisi haline gelmişse de karma savaşın tanımı ve içeriği konusunda kapsamlı ve tek bir tanım bulunmamaktadır (262).

Rusya-Ukrayna Savaşı ve Karma Savaş

Ukrayna'da Batı yanlılarının sokak gösterileri sonucunda Rus yanlısı iktidarı devirmesi Ukrayna'nın geleceğinin özellikle de Kırım'ın elde tutulmasını ülkesinin ulusal güvenliğinde kırmızı çizgi olarak gören Rusya'da kabul edilemez bir durum olarak algılanmıştır. Öyle ki Devlet Başkanı Vladimir Putin daha sonraki dönemde bir röportajında ulusal güvenlik ekibine Kırım'ı ne şekilde olursa olsun almaları talimatını verdiğini ifade etmiştir (MacFarquhar). Rusya Ukrayna'da kendi aleyhine gelişen durumu değiştirecek şekilde yoğun bir askeri faaliyet başlatmıştır.

Rusya'nın Ukrayna savaşında askeri kuvvet kullanımı birbiri ile koordineli olarak Kırım'da, etnik Rusların ağırlıklı olarak yaşadığı Ukrayna'nın doğusunda ve Rusya'nın içerisinde icra ettiği askeri faaliyetlerden oluşmaktadır. Kırım ve Ukrayna'nın doğu bölgelerinde daha çok Rus gayri nizami harp unsurları ve yerel halkın kullanılması esas alınırken, Rusya içerisinde ise konvansiyonel birlikler ile yapılan ani ve çok büyük çaplı tatbikatlara ağırlık verilmiştir. İnkâr, aldatma ve belirsizliğe dayalı bu askeri faaliyetlere hazırlıksız yakalanan ve Rusya'nın askeri faaliyetlerinin büyüklüğünü ve etkilerini anlaması uzun süren NATO (Ash) ve Batılı devletler, Rusya'nın faaliyetlerini "karma savaş" olarak adlandırmıştır. Bu süreçten sonra karma savaş başta NATO olmak üzere Batılı devletlerin ve uluslararası örgütlerin güvenlik politikalarına en büyük tehditlerden birisi olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. İttifak başta Galler Zirvesi olmak üzere bu dönemde yaptığı tüm toplantılarda Rus karma savaşının ittifakın güvenliği için çok büyük bir tehdit teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Batılı devletler tarafından karma savaş olarak adlandırılan Rus askeri faaliyetleri ilk olarak Kırım sokaklarında başlamıştır. Rusya yanlısı Devlet Başkanı Yanukoviç'in iktidardan uzaklaştırılmasının hemen arkasından hangi birlik ya da ülkeye ait olduğunu gösteren arma ya da işaretlerin olmadığı üniformaları giymiş Rus askerleri Kırım'da stratejik bölgeleri, giriş çıkış noktalarını ve resmi binalarını kontrol etmeye başlamıştır. Söz konusu Rus gayri nizami harp birlikleri Rusya'ya uzun bir süre Kırım'a müdahalesi konusunda inkâr imkânı sağlamıştır.

Gayri nizami harp harekâtına yeni bir boyut getiren ancak aslında Rusya tarafından çok kısa süre önce 2008 yılında Rusya ve Gürcistan arasında yaşanan

savaşı döneminde de kullanılan bu taktik Rusya yanlısı eski bir sigara kaçakçısı Aksyonov tarafından organize edilen sokak gösterileri ile desteklenmiştir. Rus gayri nizami harp birlikleri tarafından desteklenen bu grup Kırım Başbakanı Mohyliov'u zorla görevden uzaklaştırmış ve parlamentoda sadece üç koltuğa sahip Aksyonov Başbakan olarak görevlendirilmiştir (Shuster).

Savaşın ilk günlerinde sokaklarda görülen Ukrayna yanlısı topluluk zaman içerisinde Rus yanlılarının baskısından dolayı ortadan kaybolmuş ve sokaklar tamamen Rus yanlılarına bırakılmıştır. Olayların başında bu gruba etkisini ve gayri nizami harp birliklerinin varlığını ve faaliyetlerini inkâr eden Rusya sonraki dönemde Rus birliklerinin, Putin'in ifadesi ile Kırım'ın "kendini savunan birliklerine" destek verdiğini kabul etmiştir (Interview with President Putin).

Rusya gerek gayri nizami harp unsurları gerekse konvansiyonel birlikleri ile Kırım'ı Ukrayna'ya bağlayan ana yolları kontrol ederek Kırım'a giriş ve çıkışları kontrol etmeye başlamış ve Ukrayna'dan Kırım'a destek gelmesinin yolunu kesmiştir. Aynı şekilde Rus gemileri Kırım açıklarında devriye gezmeye başlayarak deniz yolundan giriş ve çıkışları tutmuştur. Yanukoviç iktidarı ile yapılan sözleşme gereği en fazla 20.000 asker bulundurabileceği Sivastapol'da bulunan Karadeniz Donanmasındaki Rus askerlerinin korunması bahanesi ile Kırım'a çok sayıda zırhlı araç ve asker takviyesi yapmıştır. Donanmadaki Ukrayna askerlerine ya Rusya tarafından yer almaları ya da bölgeyi terk etmeleri için süre verilmiştir. Kırım meclisi ve Kırım resmî kurumları Rus yanlıları tarafından işgal edilerek Ukrayna devletinin Kırım'daki kontrolü tamamen sona erdirilmiştir. 16 Mart 2014 tarihinde Kırım'da yapılan ve Batılı devletler tarafından tanınmayan referandum ile Kırım Rusya'ya katılmayı kabul etmiş ve nihayet Rusya meşru olmayan yöntemlerle ilhak etmiştir.

Kırım ile eş zamanlı olarak Rus etnik grubun ve Rusça konuşan halkın yoğun olarak yaşadığı Ukrayna'nın doğu bölgelerinde ve özellikle Donetsk ve Luhansk şehirlerinde Rus gayri nizami harp birlikleri tarafından desteklenen yerel halk ayaklanmaya ve Ukrayna iktidarının egemenliğini tehdit etmeye başlamıştır. Süreç içerisinde başta insani yardım konvoyları olmak üzere birçok bahane ve yöntem ile Rusya'dan bu bölgelere asker, silah ve mühimmat sevkiyatı sağlanırken Ukrayna yanlısı halka batıya gitmeleri için baskı yapılmıştır. Halen zaman zaman çatışmaların devam ettiği bölgede Ukrayna hükümeti ile ordusu kontrolü neredeyse tamamen kaybetmiş durumdadır. Rusya bölgede uzun süredir uyguladığı politikayı yinelemiş ve tıpkı Güney Osetya ve Abhazya'da oldu gibi Ukrayna'da dondurulmuş bir çatışma bölgesi yaratılmıştır.

Kırım'da küçük çaplı konvansiyonel birlik ve daha çok gayri nizami harp unsurlarını kullanan Rusya, konvansiyonel birliklerini esas olarak Rusya

içerisinde büyük çaplı ve uzun süreli tatbikatlar yaparak bir tehdit unsuru olarak kullanmıştır. 26 Şubat-3 Mart 2014 tarihlerinde 150.000 askerin katılımı ile tarihin en büyük tatbikatlarından birini gerçekleştirmiştir (Russia Today). Hemen arkasından 13 Mart 2014 tarihinde Ukrayna sınırında çok sayıda asker ve silahın kullanıldığı yeni bir tatbikat başlatmıştır. Bu dönemde özellikle Ukrayna sınırı bölgelerinde olmak üzere çok sayıda ani tatbikat icra edilerek (The Washington Post) Ukrayna ve başta NATO olmak üzere Batılı devletlere gözdağı verilmiştir.

Rus silahlı kuvvetleri silah ve birliklerinin yerlerini değiştirip alarm durumuna geçirerek hem kafa karışıklığı yaratmış hem de bunları bir tehdit unsuru olarak kullanmıştır. Özellikle Avrupa'ya en yakın toprağı olan Kaliningrad bölgesine başta İskender füzeleri olmak üzere çok sayıda roket, füze, silah, mühimmat ve birlik takviyesi yaparak Kırım ve Ukrayna'nın kırmızı çizgisi olduğunun altını çizmiştir. Devlet Başkanı Putin daha sonraki dönemde yaptığı bir mülakatta savaşın başında nükleer birliklerini alarm durumuna geçirme seçeneğini bile değerlendirdiğini ifade ederek ülkesinin bu konudaki ciddiyetine vurgu yapmıştır (MacFarquhar).

Rusya'nın Ukrayna'daki askeri faaliyetlerinin en önemli unsurlardan biri de bilgi savaşı ya da propaganda olmuştur. Rus hükümeti Kırım ve özellikle Ukrayna'nın doğu bölgelerinde yaşayan halka yoğun bir propaganda mücadelesi yürütürken, dış dünyaya da tehdit altında olmaları durumunda bu bölgede yaşayan etnik Rusların haklarını korumak amacıyla müdahale edebileceğini açıkça ifade etmiştir. Yaptığı müdahalenin uluslararası hukuka ve insan haklarına uygun bir şekilde yapıldığına yönelik haberleri Rusça kanallar vasıtasıyla geniş kitlelere ulaştırmıştır. Bilgi harbinde teknolojiyi ve özellikle de Rusçayı etkin şekilde kullanmıştır. NATO'nun en yüksek rütbeli askeri yetkilisi Breedlove bu mücadeleyi "tarihte görülmuş en büyük bilgi savaşı yıldırım harbi" olarak tanımlamıştır (Vandiver).

NATO Genel Sekreteri Stoltenberg karma savaşı "konvansiyonel tehdit, şantaj ve siber saldırı gibi tehditlerin bir araya geldiği savaş türü" (Closing Press Conference) olarak tanımlayarak bilgi savaşı kadar siber savaş boyutuna dikkat çekmiştir. Nitekim Almanya (Deutsche Welle) ve Ukrayna (Polityuk) başta olmak üzere birçok Batılı devlet Rusya'nın kendilerine karşı siber savaş uyguladığını iddia etmişlerdir.

Diğer yandan Rusya, Ukrayna'ya karşı askeri olmayan çeşitli tedbirlere başvurmuştur. Rus hükümeti Ukrayna'ya karşı yoğun bir ekonomik ambargo uygularken başta doğal gaz, kömür ve elektrik olmak üzere Ukrayna'nın bağımlı olduğu temel ürünleri tehdit ve baskı aracı olarak kullanmıştır. Kırım ve

Ukrayna'nın doğu bölgelerinde yaşayan Rus kökenli Ukraynalılara Rus pasaportu dağıtmış ve tıpkı Abhazya ve Güney Osetya'da yaşandığı gibi Rusya dışında yaşayan Rusların haklarını korumak için müdahale etmekten çekilmeyeceğini açıkça dile getirmiştir. Kırım'da Rus yanlılarının desteği ve Rus birliklerini baskısı altında referandum düzenlemiş ve Kırım'ı Rusya'ya bağlamıştır. Diğerleri ile birlikte uygulanan tüm bu askeri olmayan yöntemler Rus karma savaşının temel özellikleri olarak karşımıza çıkmıştır.

Başta NATO ve AB olmak üzere Rusya'nın tüm bu askeri faaliyetleri karma savaş kavramı ile tanımlanırken Rusya tarafından karma savaş kavramının kullanılmaması dikkat çekmiştir. Ruslar yeni dönem savaş usullerini lineer ya da doğrusal olmayan savaş olarak tanımlamıştır. Savaşın başında Kırım ve Ukrayna'nın doğusundaki faaliyetlerini ve müdahalesini inkâr eden Rusya ayrıca ileriki dönemlerde müdahalesini kabul etmiş olsa da uyguladığı askeri yöntemlerin karma savaş kavramı ile nitelendirilmesinin yanlış olduğunu öne sürmüştür (Pukhov).

Rus yetkililer sık sık uyguladıkları bu yeni savaş taktiklerinin Rusya'nın Renkli Devrimler ve Arap Baharı döneminde alınan dersler neticesinde şekillendiğini ifade etmişlerdir. Nitekim Savunma Bakanı Sergey Shoygu renkli devrimlerin bir savaş yöntemi haline geldiğini ifade ederken (Golts), Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov Arap Baharının 21'nci yüzyılın savaş biçimi olduğunu iddia etmiştir (Coalson).

Rusya'nın modern savaş konseptinin mimarlarından Genelkurmay Başkanı Gerasimov'un ifadesiyle yeni dönemin savaşlar "siyasi, ekonomik, bilgi ve insani faaliyetler gibi askeri olmayan yöntemlerin desteği ile örtülü faaliyet icra eden silahlı kuvvetler unsurların tarafından yerel halkın ayaklandırılması" olarak karşımıza çıkmaktadır (Coalson). Nitekim 2014 yılında onaylanan Rus Askeri Doktrini de modern savaşları askeri olmayan yöntemler (siyasi ve istihbarat desteği, ekonomik tedbirler gibi) ile desteklenmiş gayri nizami harp birlikleri ile protestoya hassas toplumların ayaklandırılması şeklinde tanımlamaktadır (Russia's 2014 Military Doctrine). Rusya bu tanımlarla bir anlamda Renkli Devrimler ve Arap Baharını modern savaş konsepti olarak tanımlamaktadır.

Sonuç

Silah teknolojisinin değişmesine paralel olarak ülkeler arasındaki mücadele ve savaşlarda değişim göstermektedir. Başını ABD ve AB'nin çektiği Batılı devletler ile Rusya ve yanlısı ülkeler arasındaki mücadele buna benzer bir şekilde evrim göstermekte ve her iki taraf ta yeni mücadele yöntemleri ortaya

koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında Renkli Devrimler, Arap Baharı ve Rusya-Ukrayna Savaşı modern savaş konseptinin örnek uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Batı devletler renkli devrimler ya da Arap Baharında ayaklanmalara sağladığı desteği daha gizli ve sivil görünümde yaparken Rusya bu süreci daha askeri bir mantıkla yürütmüş Soğuk Savaş döneminde Macaristan ya da eski Çekoslovakya'da olduğu gibi iktidarları tanklar ve askeri birlikler eşliğinde değil askeri kimliklerini kısmen gizleyen gayri nizami harp unsurlarını hedef ülke içerisindeki Rusya yanlısı topluluklar desteği ile değiştirmiştir. Konvansiyonel unsurlarını ya Gürcistan'da olduğu gibi doğrudan savaşa dâhil etmiş ya da bir tehdit ve baskı aracı olarak kullanmıştır. Doğal kaynaklara bağımlılık en önemli şantaj unsurlarından birisi olarak kullanılmış, ülke dışında yaşayan Rusların ve haklarının korunması için her türlü tedbirin alınacağını altı çizilmiştir. Ülkede hâkimiyet tamamen ele geçirilememişse de sorunlu bölgelerde dondurulmuş çatışma bölgeleri yaratılmıştır.

Kaba hatları ile sınırları çizilen bu senaryolara dayalı savaşların ne şekilde tanımlanacağı konusunda yapılan çalışmalar bir sonuç vermemiş ve aslında birbirlerinden çok da farklı olmayan bu askeri faaliyetlere ilişkin ortaya atılan teoriler çok fazla kabul görmemiştir. Nitekim 2014 yılında başlayan Ukrayna Savaşında Rusya'nın askeri faaliyetlerini tanımlamak için kullanılan karma savaş kavramı diğerlerine göre daha yaygın kullanım alanı bulmuşsa da henüz tam olarak olgunlaşmamıştır.

Başta NATO ve AB tarafından konuya yönelik kapsamlı çalışmalar devam etse de bu döneme kadar yapılan tanımlar ve kavramın içeriği konusunda bile uzlaşma sağlanamamış olması dikkat çekmektedir. Farklı gündem ve güvenlik önceliklerine sahip üyelerden oluşan bu iki ittifak içerisinde hangi şartlarda karma savaşa maruz kalındığına ve karma savaşa maruz kalınması durumunda nasıl bir ortak reaksiyon gösterileceği konusunda ortak noktada buluşulacağı konusunda da tereddütler yaşanmaktadır.

Renkli Devrimler ve Arap Baharı'nda olduğu gibi Batılıların ifadesi ile Rus karma savaşında da gayri nizami harp unsurları etkin ancak farklı şekilde kullanılmıştır. Bu savaşlara farklı özellik katan unsur gayri nizami harp unsurlarıdır. Tarihte uygulanan tüm gayri nizami harp taktikleri öyle ya da böyle aldatma, şaşırtma, sürpriz etkisi yaratma imkânı sağladığı gibi uygulayan tarafa inkâr imkânı sağlamıştır. Hedef ülke içerisindeki istismara açık yerel halkı ayaklandırmaya dayalı bir gayri nizami harp harekâtı Rusya'ya has bir faaliyet değildir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de propaganda ya da bilgi harbi içermeyen bir savaş düşünülmemektedir. Hatta bu iki unsur gayri nizami harbin unsurları kadar konvansiyonel harp unsurları içerisinde de yer almaktadır. Ekonomik ya da siyasi tedbirler günümüz kadar eski harplerinde ayrılmaz bir parçası olmuştur. Günümüzde siber boyutu içermeyecek hiçbir konvansiyonel savaş mümkün görünmemektedir.

Sonuç olarak Rus karma savaşının hiçbir unsurunun geçmişte olmadığı ya da konvansiyonel ve gayri nizami harp yöntemlerinden oluşan herhangi bir klasik savaştan farklı olması düşünülemez. Bu sebeple karma savaş ne yeni bir savaş türüdür ne de Rusya'nın askeri taktikleri askeri strateji açıdan devrimsel özelliklere sahiptir. Rusya Ukrayna savaşında sadece tarihte birçok örneği olan, konvansiyonel birliklerin tatbikatları ile desteklenen, gayri nizami harp unsurlarının öne çıktığı, aldatma, belirsizlik ve inkâra dayalı bir savaşa başvurmuştur.

KAYNAKÇA

- 📖 Ash, Lucy. "How Russia Outfoxes its Enemies." *BBC News* 29 January 2015. <http://www.bbc.com.news.magazine-31020283> Web. 02.06.2016.
- 📖 Boot, Max. "The Evolution of Irregular War: Insurgents and Guerillas from Akkadia to Afghanistan." *Foreign Affairs* 92.2 (2013): 100-114.
- 📖 Coalsen, Robert. "Top Russian General Lays Bare Putin's Plan for Ukraine." *Huffington Post* 9 (2014).
- 📖 Defense Technical Information Center. "Irregular Warfare: Countering Irregular Threats Joint Operation Concept Second Version." 17 May 2010. http://www.dtic.mil/doctrine/concepts/joint_concepts/joc_iw_v2.pdf Web. 03.08.2017.
- 📖 Defense Technical Information Center. "JP-1: Doctrine for the Armed Forces of the United States." 2013. http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1.pdf Web. 25.08.2017.
- 📖 "Die Russen Nutzen Alle Werkzeuge." *Die Zeit* 29 January 2015.
- 📖 Erol, Mehmet Seyfettin and Şafak Oğuz. "Hybrid Warfare Studies and Russia's Example in Crimea." *Gazi Akademik Bakış* 9.17 (Winter 2015): 261-277.

- 📖 “Germany’s Domestic Intelligence Chief Accuses Russia of Cyberwarfare.” *Deutsche Welle* 13 May 2016.
- 📖 Golts, Alexander. “Are Color Revolutions a New Form of War.” *The Moscow Times* 02 June 2014.
- 📖 Grobe, Stefan. “Stoltenberg: NATO Massively Stepping up Military Presence in Europe”, *Euro News*. 25 April 2015. <http://www.euronews.com/2015/03/25/stoltenberg-nato-massively-stepping-up-military-presence-in-europe/> Web. 04.04.2016.
- 📖 Hoffman, Frank G. “Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars.” *Potomac Institute for Policy Studies*. December 2007, http://www.potomacinstitute.org/publications/Potomac_HybridWar_0108.pdf. Web. 10.03.2016.
- 📖 Hoffman, Frank G. “Hybrid Warfare and Challenges.” *Joint Force Quarterly* 52.1 (2009): 34-48.
- 📖 “Interview with President Putin” *President of Russia*. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366>.i Web. 26.03.2017.
- 📖 Johnson, David. *Hard Fighting: Israel in Lebanon and Gaza*. Santa Monica: RAND Corporation, 2011.
- 📖 Kaldor, Mary. *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Cambridge: Polity Press, 2012.
- 📖 Kober, Avi. “The Israeli Defence Forces in the Second Lebanon War: Why the Poor Performance.” *The Journal of Strategic Studies* 31.1 (2008): 3-40.
- 📖 Kofman, Michael and Matthew Rojansky. A Closer look at Russia’s “Hybrid War”. Kennan Cable No.7, April 2015. <https://www.files.ethz.ch/isn/190090/5-kennan%20cable-rojansky%20kofman.pdf>. Web. 10.12.2018.
- 📖 Macfarquhar, Neil. “Putin Says He Weighed Nuclear Alert over Crimea.” *The New York Times* 15 March 2015.
- 📖 Mansoor, Peter R. “Introduction” *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present*. Eds. Williamson Murray and Peter R. Mansoor. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 1-17.

- 📖 Murray, Williamson and Peter R. Mansoor. *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- 📖 NATO, “Closing Press Conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the Meetings of NATO Foreign Ministers in Antalya, Turkey”, 14 May 2015. http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_119432.htm. Web.15.05.2017.
- 📖 Oğuz, Şafak. “Is Hybrid Warfare Really New?” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 72.3 (2017): 525-540.
- 📖 Pawlak, Patryk. *Countering Hybrid Threats: EU-NATO Cooperation*. March 2017. [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)599315](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)599315). Web. 04.10.2017.
- 📖 Polityuk, Pavel. “Ukraine Sees Russian Hand in Cyber Attacks on Power Grid.” *Reuters* 12 February 2016.
- 📖 Pukhov, Ruslan. “Nothing Hybrid About Russia’s War in Ukraine.” *The Moscow Times* 27 May 2015.
- 📖 Puyvelde, Damien Van. “Hybrid War – Does it Even Exist?” *NATO Review*, 2015. <http://www.nato.int/docu/review/2015/also-in-2015/hybridmodern-future-warfare-russia-ukraine/en/index.htm>. Web. 12.06.2017.
- 📖 Renz, Bettina and Hanna Smith. “Russia and Hybrid Warfare: Going Beyond the Label.” *Aleksantari Papers*, 2016. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/175291>. Web. 22.05.2017.
- 📖 “Russian Troops Ordered Home from Surprise Games.” *Russia Today* 04 March 2014.
- 📖 “Russia’s New Tactics of War Shouldn’t Fool Anyone.” *The Washington Post* 27 August 2014.
- 📖 “Russia’s 2014 Military Doctrine.” <https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2015/08/Russia-s-2014-Military-Doctrine.pdf>. Web. 22.07.2017.
- 📖 Shuster, Simon. “Putin’s Man in Crimea is Ukraine’s Worst Nightmare.” *Time* 10 March 2014.

- 📖 UK Government. “*National Security Strategy and Strategic Defense and Security Review 2015: A Secure and Prosperous UK.*” 2015. <https://www.gov.uk/government/publications/national-security-strategy-and-strategic-defence-and-security-review-2015>. Web.22.07.2017.
- 📖 United States Government Accountability Office. “Hybrid Warfare: Briefing to the Subcommittee on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities.” <http://www.gao.gov/assets/100/97053.pdf>. Web.11.09.2016.
- 📖 US Army. “Unified Land Operations ADP. 3.0.” October 2011. https://www.army.mil/e2/rv5_downloads/info/references/ADP_30_ULO_Oct_2011_APD.pdf. Web. 05.08.2017.
- 📖 “Vladimir Putin. “Interview to the Italian Newspaper Il Corriere della Sera.” *Corriere della Sera*. http://www.corriere.it/english/15_giugno_07/vladimir-putin-interview-to-the-italian-newspaper-corriere-sera-44c5a66c-0d12-11e5-8612-1eda5b996824.shtml?refresh_ce-cp. Web. 14.06.2016.
- 📖 Walker, Robert G. “Spec Fi: The U.S. Marine Corps and Special Operations”. (MA Thesis). Naval Post-Graduate School, 1998.
- 📖 Wijk, Rob de. “Hybrid Conflict and the Changing Nature of Actors.” *The Oxford Handbook of War*. Eds. Julian Lindley-French and Yves Boyer, Oxford: Oxford University Press, 2012. 358-372.

Summary

Scholars and theorists have developed various theories, such as “Low-Intensity Conflict”, “Fourth-Generation Warfare” or “Compound Warfare” to explain emerging conflicts in the post-Cold War era, in which intrastate and asymmetrical conflicts along with terrorism came to dominate international security. While the new theories found great reception by many states and scholars at the beginning, none of them has been comprehensive enough to explain all emerging military activities and tactics. Hybrid warfare also figured as one of the shining new theories in the western world to describe the emerging conflicts after the Cold War.

Russian unusual military activities based especially on irregular tactics, in eastern Ukraine and in Crimea brought the term “hybrid warfare” again onto the agenda of the western world. Russian military activities in eastern Ukraine and especially in Crimea consisted of various military tactics based on deception, denial, and ambiguity in addition to the large snap exercises in Russian territories. Moscow also proved to be remarkably effective in non-military instruments, such as economic, politic, information, subversion, technologic, of influence and diplomacy. According to Russian officials, Russian military activities, called nonlinear or modern warfare by Russian, have been based on experiences gained during the Color Revolutions and the Arab Spring.

Theorists revised the existing hybrid warfare definitions and theories to conceptualize Russian military activities in Ukraine and in Crimea. The debate about hybrid warfare after the crisis focused mostly on the question as to whether hybrid warfare is a new type of warfare, with theorists divided into two camps on the question. The first group argues that hybrid warfare constitutes a new form of warfare and will dominate future wars. Even some argue that only hybrid warfare can explain characteristics of modern warfare.

On the other hand, the second group supports the idea that “hybrid warfare is not a new type of warfare”, emphasizing that throughout history adversaries have resorted to many different tactics and strategies in the battlefield with unusual and creative irregular warfare in addition to the traditional warfare. They argue that Russian military activities in Ukraine and Crimea are derived from traditional and irregular warfare forms and principles, applied with new strategies, tactics and technologies.

When one compares existing official military doctrines with Russian military strategies it is clear that Russian military activities in Ukraine and in Crimea, despite its new and unusual tactics based on massive use of technology, constitutes simply a new version of traditional and irregular

warfare. Existing military doctrines have characterized all elements of Russian military activities simply as components of traditional and irregular warfare. This is also emphasized by some official reports, such as prepared by US Government Accountability Office, that hybrid warfare encompasses all elements of warfare across the spectrum; “therefore, to define hybrid warfare risks omitting key and unforeseen elements”, underlining that the US Department of Defense officially does not officially accept or use the term hybrid warfare.

Although employing unusual and new techniques and methods, Russia simply resorted to classical warfare strategies, as they have throughout their history. Main characteristics such as surprise, denial, deception, and ambiguity have emerged as major characteristics of traditional and especially irregular warfare both, as adversaries have sought strategies to exploit vulnerabilities with an integrated and adaptive array of military and civilian actions. In the same way, Russia's strategies in Ukraine and Crimea were based on ambiguity, denial, and deception, especially with the use of irregular units -but that did constitute a new form of warfare, it rather reflected the addition of new tactics in irregular warfare.

Likewise, in evolving the theory the term “hybrid warfare” has been used to describe different warfare strategies. Although both examples are called hybrid warfare, huge differences separate Russian warfare strategies in Ukraine and in Crimea, in which powerful Russia annexed Crimea and created frozen conflict in weak Ukraine, and the Hezbollah strategies against robust Israeli Defense Forces during the 2006 Lebanon War. Therefore, warfare strategies called hybrid warfare by some theorists is neither a new type of warfare nor it will be the warfare of the future.

In sum, since ancient times warfare has constituted one of the major tools for state or non-state actors to achieve political ambitions and targets. Despite evolution in weapons technology and military strategies over the many centuries, though, the basic forms and principles of warfare have not changed. This is also underlined by modern concepts and official documents. Regardless of what different authors may call them, traditional and irregular warfare have constituted the basic forms of warfare throughout the centuries, including in the Cold War era. Therefore, hybrid warfare is new, or unique to the Ukrainian crisis, or resulted in a breakthrough in warfare strategy, or changed the basic rules of warfare.